

Vad spelar roll ?

Vad spelar, enligt några elever i åk 9, roll för att musikundervisningen i grundskolans senare år ska fungera ?

*Författare: Rune Bertilsson
Handledare: Mats Runberg
Termin: vt 2015
Ämne: Musikpedagogik
Nivå: Grundnivå
Kurskod: 2MU001*

Abstract.

Vad spelar roll ? (What matters ?)

Vad spelar, enligt några elever i åk 9, roll för att musikundervisningen i grundskolans senare år ska fungera?

(What matters in the teaching of music, according to some students in the 9th grade?)

Jag har märkt att det råder ganska olika traditioner eller förutsättningar på olika skolor avseende en hel del ämnen, inklusive musikämnet. Trots att det är samma styrdokument som ligger till grund så är det stor skillnad på tillämpningen av ämnet.

Dessa skillnader har väckt intresset för frågeställningen i denna uppsats där jag särskilt undersökt vilka faktorer som, ur ett elevperspektiv, spelar roll för att en musikundervisning i grundskolans senare år ska fungera. I undersökningen använde jag mig av fokusgrupper med elever i årkurs 9 från tre olika grundskolor. Utifrån respondenternas svar kan konstateras att elevinflytande, relevans, sammanhang och lärarens förhållningssätt till både elever och ämne spelar stor roll. Kanske spelar dessa faktorer större roll för en framgångrik undervisning än vad som oftast kommer fram i olika forum och diskussioner om skolan.

Nyckelord: musicerande i grundskolan, delaktighet, elevinflytande, sammanhang, relevans, meningsfullhet, musikundervisning.

Tack.

Jag vill tacka de informanter som varit utsatta för min nyfikenhet, och som gett mig positivt gensvar på det försök till belysning av verkligheten som jag ägnat mig åt.

Jag vill även rikta ett stort tack till mina kurskamrater som genom den kontakt vi haft under studietiden, varit en stor inspirationskälla för mig.

Jag vill självklart också rikta ett tack till Mats Runberg som varit min handledare under detta arbete och bistått mig med kloka synpunkter.

Innehåll

1. Inledning	1
2. Problemformulering och syfte	3
3. Bakgrund.....	4
3:1 Läroplanen (Lgr 11).....	4
3:2 Tidigare forskning.....	5
4. Metod.....	8
4:1 Val av metod.....	8
4:2 Urval	9
4:3 Etik.....	9
4:4 Genomförande	9
4:5 Databearbetning.....	10
5. Redovisning.....	11
5:1 Redovisning av undersökning.....	11
5:2 Sammanfattning.....	15
6. Diskussion, vidare forskning och reflektion	17
6:1 Diskussion.....	17
6:2 Vidare forskning.....	21
6:3 Kritisk reflektion.....	22
7. Slutord	23
8. Litteratur	24
9. Bilagor	26
9:1 Utdrag ur Lgr 11	26
9:2 Tillstånd från vårdnadshavare.....	27
9:3 Intervjufrågor.....	28

1: Inledning

Jag är själv gammal musikanter och har ägnat större delen av mitt liv till att spela musik i många olika sammanhang. För min del har musiken öppnat dörrar till ett intressant och givande liv, dock kanske inte så ekonomiskt givande alla gånger, men det finns andra värden som är nog så betydelsefulla.

Jag har jobbat inom skolans värld sedan hösten 2001 och har märkt att det råder olika traditioner eller praxis på olika skolor avseende en hel del ämnen, inklusive musikämnet, trots att det är samma styrdokument som ligger till grund. Det är intressant att se hur olika man genomför de intentioner som finns i läroplanen och det kan tyckas lite märkligt att skillnaderna i praxis kan vara så stora. På en skola består musikundervisningen nästan uteslutande av teoretiska uppgifter och en hel del musiklyssning, ytterst lite ägnas åt praktiskt musicerande, trots att den aktuella skolan har en nybyggd och välutrustad musiksalsal med goda förutsättningar. På en annan skola så ägnas musikundervisningen nästan uteslutande åt praktiskt musicerande och då mestadels pop och rock, på denna skola är musiksalsalen en ganska sliten aula. På båda skolorna sker undervisningen oftast i helklass, som innebär grupper på 20-25 elever. Dessa skillnader i ämnets praktiska tillämpning har väckt intresset för frågeställningen i denna uppsats.

Det jag vill undersöka och beskriva är vilka faktorer som spelar roll utifrån ett elevperspektiv, för att musikundervisningen ska fungera. Fokuset ligger på elevperspektivet eftersom deras erfarenheter kan väcka en del nyttiga tankar. Det är viktigt att eleverna får de möjligheter de har rätt till att utmanas och utvecklas inom alla ämnen, inklusive musikämnet, därför har arbetet med denna uppsats varit mycket intressant. Troligtvis är jag inte ensam om dessa funderingar och en förhoppning är att fler kan ha nytta av de aspekter som lyfts fram i detta arbete.

To develop a complete mind:

Study the science of art;

Study the art of science.

Learn how to see.

Realize that everything connects to everything else.

(Leonardo da Vinci)

2. Problemformuleringar och syfte

Min erfarenhet är att det finns stor variation mellan skolor hur man utformar undervisningen i de olika ämnena. Musikämnet är ett sådant ämne där skillnaderna är stora, trots att det är samma styrdokument (Lgr 11) som ligger till grund för undervisningen. Därför väcktes intresset att undersöka hur eleverna upplever musikundervisningen och vilka faktorer som gör den meningsfull.

Syftet med denna studie är därför att beskriva det som utifrån ett elevperspektiv fungerar och upplevs som meningsfullt avseende musikundervisningen i grundskolans senare år. Därför är frågeställningen att undersöka följande:

Vilka faktorer spelar enligt några elever i årskurs 9 roll för att få en fungerande och meningsfull musikundervisning?

3 Bakgrund

I detta kapitel redogörs för vad Lgr 11 säger om musikämnets praktiska tillämpning, samt även vad en del tidigare forskning säger i ämnet.

3:1 Läroplanen (Lgr 11)

De skrivningar som finns i Lgr 11 runt det centrala innehållet i ämnet musik är tydliga med att huvudsysslän i musikämnet bör handla om det praktiska musicerandet. I det centrala innehållet för årskurs 7-9 finns det 15 punkter som bör behandlas och av dessa så handlar 11 punkter om områden där det krävs praktiskt utövande för att göra det begripligt för eleverna (se bilaga 9:1). Detta tydliggörs också i det syfte som finns för ämnet:

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer, skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang (Lgr 11 s. 101).

Dessutom skriver man i kapitel 1 i Lgr 11 om vikten av att möta eleverna utifrån deras behov och förutsättningar och att utbildningen ska vara likvärdig enligt de nationella målen och att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättning och främja ett fortsatt lärande (Lgr 11, s.3). Ytterligare en aspekt av undervisningen som lyfts fram i Lgr 11 kapitel 1 är att ge överblick och sammanhang, samt att stimulera elevernas egna initiativ såväl självständigt som tillsammans med andra (Lgr 11, s. 4). Musikämnet är ett ämne där detta kan omsättas i praktisk handling, förutsatt att det praktiska musicerandet får stor plats i undervisningen.

I Skolinspektionens rapport *Musik i grundskolan- är du med på noterna rektorn?* (Skolinspektionen, 2011) beskrivs hur musikämnets tillämpning ser ut på olika skolor. Inspektörerna ringar in flera områden där det råder stora skillnader i förutsättningarna, bland annat utrustning av musiksalar, tillgång till grupprum, gruppstorlek, tid/vecka, lärarens kunnande. Några av deras slutsatser är att en kombination av goda förutsättningar; tillgång till utrustning, grupprum, anpassad gruppstorlek, tid per vecka tillsammans med en god kompetens hos musikläraren ger goda möjligheter till en fungerande musikundervisning. Dessutom pekar de på att ett ämnesövergripande

arbetssätt också är en framgångsfaktor eftersom musikämnet kan bidra med flera perspektiv till de andra ämnena (Skolinspektionen, 2011 s.6).

3:2 Tidigare forskning

Det finns ett antal forskare som undersökt förutsättningarna för musikundervisningen i skolan. I avhandlingen *Varde ljud!* (Strandberg, 2007) som i huvudsak handlar om skapandets plats i musikämnet, påvisar författaren bland annat hur det praktiska musicerandet och den teoretiska medvetenheten är tätt sammanlänkade och att man genom det praktiska tydliggör det teoretiska. Dessutom kan man pröva och ompröva och värdera musikuttryck och estetiska processer i realtid.

I avhandlingen *Spelets regler* (Backman Bister, 2014) belyser författaren, bland mycket annat, de många kunskapsbyggande effekter man når genom ensemblespel i klassrummet. Elever lär och utvecklas i samspelet med varandra och det demokratiska praktiska arbetssättet lyfter fram värdefulla aspekter som, förutom det rent musikaliska, också bygger upp eleverna som individer, stärker deras självkänsla och uppmuntrar dem att ta plats. Hon har också listat ett antal punkter som visat sig betydelsefulla och som rör det sociala samspelet i klassrummet och något som man som lärare kan beakta och som kan sammanfattas så här:

1. Att använda sig av kamratlärande elever emellan.
2. Att använda sig av olika kulturella verktyg i olika kombinationer.
3. Läraren byter roll i förhållande till vad situationen kräver.
4. Läraren har ett dialogiskt förhållningssätt gentemot eleverna (Backman Bister, 2014 s.155).

Det lyfts också fram en del perspektiv i Vetenskapsrådets rapport: *Uttryck, intryck, avtryck* (Lundgren, 2006) där man undersökt de estetiska läroprocesserna och belyser några aspekter av deras bidrag till utbildningen. Där nämns musikundervisningen, som enligt undersökningen uppfattas som meningsfull av eleverna om den är relevant. Det sammanfaller också med de uppfattningar om betydelse av sammanhang som kommit fram i mycket av den utbildningsvetenskapliga forskningen. Det vill säga, att det man lär sig i skolan är tydligt kopplat till övriga livet. Man profilerar undervisningen så att den är aktuell och relevant, man försöker följa med i det som händer i tiden.

Musikutövandet i skolan är på riktigt inte bara avseende musikstil utan även avseende

lärarens engagemang. Det finns dessutom en tydlig koppling mellan skolans musikundervisning och den musikvärld som ungdomarna befinner sig i:

Meningsfullheten verkar ligga i att det finns en koppling mellan skolans musikundervisning och den musikvärld som ungdomarna upplever utanför skolan, men också att undervisningen kan erbjuda något annat som är bortom den egna erfarenheten. Det kan vara klassisk musik, historiska perspektiv, eget musikskapande, sång och instrumentalspel etc. (Selander,Lundgren, 2006. s. 150).

Roger Säljö problematiserar det fenomen, som han kallar dekontextualisering när man bryter ut saker ur sitt sammanhang och därmed tappar förståelsen för det, i sin bok *Lärande i praktiken*, där han bland annat resonerar om just vikten av att det som görs i skolan har ett sammanhang som är tydligt för eleverna. Han menar att beroende på att lärande och undervisning är mål i sig inom skolan, så tappar eleven förståelsen för de sammanhang undervisningen är en del av. Enligt honom är detta lösgörande och dekontextualisering av lärandet från de miljöer människor är vana vid, källa till en del problem. Han menar att en förutsättning för att eleverna ska förstå det de gör i skolan, är att det sätts i ett sammanhang som ger mening. Man förstår varför man gör det man gör (Säljö, 2000 s.135).

Det finns en del forskning kring hur lärarens roll i klassrummet påverkar undervisningen och hur lärarens relation med eleverna kan vara helt avgörande för hur ämnet uppfattas. Christer Stensmo skriver en hel del angående detta ämne i sin bok *Ledarstilar i klassrummet*, där han bland annat använder sig av Rudolf Dreikurs (Österrikisk/ Amerikansk Psykiater 1897-1972) principer för lärares mentalhygieniska arbete och ledarskap i klassrummet, för att beskriva en del fenomen som kan uppstå i kontakterna med eleverna. Enligt dessa herrar, Stensmo och Dreikurs, så är det övergripande målet för all mänsklig strävan tillhörighet och gemenskap och läraren bör i sitt arbete eftersträva detta (Stensmo, 2000 s.117).

Lärarens roll belyser också Gunn Imsen i sin bok *Lärarens Värld* där hon beskriver de förmågor lärare bör besitta för att anpassa undervisningen på ett bra sätt. Imsen menar att förutom en gedigen kunskap i sitt ämne, bör läraren också vara engagerad, konkret och ögonblicklig, flerdimensionell och samtidig, beredd att anpassa sig till ständiga förändringar, ha en förmåga att kunna skapa personliga relationer med eleverna (Imsen, 1997 s.419).

Det finns dessutom en del forskning som tar avstamp i elevernas erfarenheter och som visar på det samband mellan skolans musik och den musik man möter i vardagslivet som är önskvärd för att det ska uppstå meningsfullhet. Hos Börje Stålhammar (2003) så förs ett resonemang baserat på intervjuer med elever, både svenska och brittiska, där författaren jämför brittisk och svensk kontext angående musikundervisningens innehåll och som visar på att en undervisning som också införlivar musik som är välbekant för eleverna är att förerdra.

I en artikel från *British journal of education* diskuteras detta utifrån en brittisk kontext där skolans musik och övrig musik varit två väsensskilda fenomen. Författarna tecknar en bild av den brittiska musikundervisningens snabba förändring och beskriver skeendet från att skolans musikundervisning varit en världsfrånvärd företeelse till att mer och mer använda sig av den för ungdomarna aktuella musiken i undervisningen. Detta har enligt författarna haft en positiv effekt, både på individuell nivå, men även i en social kontext (Hargreaves, Marshall, North 1999).

Åsa Bergman för detta resonemang vidare i sin avhandling, *Växa upp med musik: ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*, där hon bland annat fokuserat på fyra olika elever och deras musikaliska intresse som är en stor del av deras identitetsmarkörer och ett område där de finner en mening i sitt liv. Baserat på det som dessa elever uttrycker i hennes undersökning är en av hennes slutsatser att man bör se all form av musikalisk aktivitet som eleven ägnar sig åt som en resurs i skolan och medvetet införliva elevernas musik i undervisningen (Bergman 2009).

4. Metod

Detta kapitel innehåller redogörelser för val av metod, urval av informanter, etiska ställningstaganden och förhållningssätt. Samt beskrivning av undersökningens genomförande och hur databearbetningen gått till.

4:1 Val av metod

Jag har valt att arbeta med Fokusgrupper, eftersom dessa fokusgruppssamtal ofta mynnar ut i intressanta samtal med mycket informationsmaterial. Det ger möjlighet att ta del av många olika perspektiv samtidigt utifrån samma frågeställningar.

Fokusgrupper betraktas som en kvalitativ datainsamlingsmetod som är mycket användbar när man vill studera attityder, värderingar och fenomen som uppstår i en social interaktion (Hylander, 2001 s.2). David L Morgan (1997) definierar det så här: "...a research technique that collects data through group interaction on a topic determined by the researcher..." (Morgan, 1997 s.6). De flesta forskare är överens om att fokusgrupper kan användas som enda datainsamlingsmetod eller som komplement till annan metod (Hylander, 2001 s.8). De definierar också fokusgrupper enligt följande:

- (a) Syftet är att samla in kvalitativa data.
- (b) Gruppen består av människor med något gemensamt.
- (c) Deltagarna diskuterar utifrån ett specifikt fokus.

Utgångspunkten för en fokusgrupp är alltid detta gemensamma fokus som kretsar runt en gemensam erfarenhet (Bormann, 1972). Fördelen med fokusgrupper är att man får flera perspektiv på frågorna som i sin tur bidrar till en mer mångfasetterad informationsinhämtning, ett samtal med en stor variation på både synpunkter och åsikter (Hylander, 2001 s.3). Det är också en metod som har sammanfört flera olika undersökningsmetoder och man kan dra nytta av de fördelar detta innebär.

Fokusgrupper är ett mellanting mellan deltagande observation och intervjuer med öppna svar. De kan också liknas vid semistrukturerade intervjuer som sorterar under det som betecknas som kvalitativa studier, där man genom en tolkande undersökning klarlägger innebörder i gemensamma och ibland komplexa upplevelser (Wallén, 1996 s.75).

4:2 Urval

Urvalet av informanter baserades på flera kriterier, dels strategiskt utifrån att grupperna var från tre olika skolor med tre olika musiklärare. Dels har strävan också varit att få med så många olika perspektiv som möjligt (Hylander, 2001 s.11). För att belysa frågeställningen intervjuades tre elevgrupper (fokusgrupper) från tre olika skolor. Elevgrupperna valdes utifrån frivillighet och intresse med det tillägget att det i varje elevgrupp skulle finnas någon elev som inte har musik som favoritämne (Hylander, 2001 s.12).

4:3 Etik

Arbetet med intervjuerna har utförts i enlighet med de etiska riktlinjer som Vetenskapsrådet påbjuder (Vetenskapsrådet, 2002). Tillstånd inhämtades från vårdnadshavare för elevens medverkande. Eleverna har anonymiserats och inga namn på skolorna finns med. Angående de etiska hänsyn och regler man bör följa i sådana här sammanhang har de regler och rekommendationer som finns i de så kallade forskningsetiska principerna följts, och i de fall intervjuerna kommit in på etiskt känsliga områden har respondenten erbjudits att ta del av och godkänna det slutliga materialet. Som HSFR:s rekommendationer bjuder:

Forskaren bör ge uppgiftslämnare, undersökningsdeltagare och andra berörda tillfälle att ta del av etiskt känsliga avsnitt, kontroversiella tolkningar etc. i undersökningsrapporten innan den publiceras (Vetenskapsrådet, 2002 s.15).

4:4 Genomförande

Jag kontaktade musiklärare från tre olika högstadieskolor och fick tillåtelse att träffa elevgrupper från alla tre skolorna. Jag förmedlade också ett papper där jag beskrev mitt arbete och uppsåt och där jag efterfrågade vårdnadshavarens tillstånd för elevens medverkan (se bilaga 9:2). Detta papper blev eleverna tilldelade en vecka innan intervjutillfället av respektive lärare, så att de vid mitt besök hunnit inhämta tillstånd från vårdnadshavare för att medverka. Från början var tanken att ha tre till fyra deltagare i varje grupp, men eftersom intresset från eleverna att delta var större än väntat så blev grupperna större och antalet elever fler. Intervju 1 tre elever, intervju 2 sex elever och intervju 3 sju elever, sammanlagt sexton elever.

Dessutom visade det sig att det i dessa tre grupper fanns elever som bytt skola och därför kunde bidra med perspektiv från ytterligare två högskoleskolor. Detta innebar att basen för undersökningen blev större. De tre fokusgrupperna träffades på respektive skola och jag initierade diskussionen runt frågeställningen enligt följande mall, som hade konkretiserats med tydliga frågor och påståenden, sammanlagt 22 frågor, varav 16 nyckelfrågor (se bilaga 9:3):

- (a) Öppningsfrågor, som rör gruppens gemensamma egenskaper
- (b) Introduktionsfrågor som rör huvudfrågan men inte är direkt relaterad till det forskaren vill ha svar på.
- (c) Övergångsfrågor som introducerar nyckelfrågor.
- (d) Nyckelfrågor.
- (e) Avslutningsfrågor, (all things considered) det vill säga slutgiltigt ställningstagande, resuméfråga och slutfråga; har vi missat något? (Kreuger, 1994). I dessa frågor har jag tagit upp de ämnen som upplevts relevanta till frågeställningen och som handlar om de faktorer som kan antas spela roll. De flesta av frågorna har också öppna svar, det vill säga svaren leder ofta vidare in i olika resonemang och i dessa resonemang eller diskussioner som kom igång fick både jag och informanterna syn på de problem och möjligheter som de upplever.

4:5 Databearbetning

Fokusgruppsamtalen spelades in och transkriberades därefter analyserades arbetet och de svar de gav i förhållande till syfte och frågeställning. Arbetet har skett i enlighet med de råd som Göran Wallén ger i sin bok *Vetenskapsteori och forskningsmetodik* rörande tolkningsproblematiken. Han nämner till exempel att resultaten ofta färgas av både frågeställare och respondent och därför bör man ta hänsyn till den kontext dessa befinner sig i, för att få en så balanserad tolkning som möjligt. Hänsyn har även tagits till de kriterier han lyfter fram, så kallade övergripande kriterier i kvalitativa studier, och som sammanfattas så här:

- 1: Metodisk medvetenhet, man vet varför man valt den metod man valt.
- 2: Följbarhet, man ska kunna följa hur man kommit fram till sina slutsatser.
- 3: Upprepbarhet, en annan forskare ska kunna göra om samma sak och komma fram till i stort sett samma resultat.
- 4: Frukthet, om slutsatserna kan få en praktisk konsekvens (Wallén 1996 s. 94).

5 Redovisning

Detta kapitel innehåller redovisningen av undersökningen och en sammanfattning av svaren.

5:1 Redovisning av undersökning

Här följer redovisningen av de tre fokusgruppsintervjuer som gjordes med sammanlagt sexton informanter. Intervjuerna utgick från ett antal frågor, 22 stycken (se bilaga 9:3). Dessa frågor tjänade som utgångsmaterial och frågorna konstruerades för att få igång samtalen, i vissa fall behövde inte alla frågor ställas eftersom svaren på dessa kom fram i de samtal som uppstod. I de resonemang och slutsatser som kom fram under fokusgruppsintervjuerna så blev fyra huvudkategorier tydliga vid sammanställningen av frågorna och respektive svar; kunskap, inre villkor, lektioninnehåll, positivt – negativt. Här följer redovisningen eller resultatbeskrivningen som man också kan kalla det, följt av en sammanfattning av elevernas svar.

Kunskap

Krille, Sebbe och Moa berättar hur de blivit uppmärksamma på både samband och musikaliska rötter i deras egen musik, de har också blivit inspirerade att fördjupa sig inom ämnet på sin fritid, genom att anmäla sig till instrumentundervisning på kulturskolan eller börjat spela i band. Nellie och Sofi berättar också att de tack vare musikundervisningen börjat fundera på att kanske söka till ett estetprogram på gymnasiet, något som de inte haft en tanke på tidigare, men intresset väcktes på musiklektionerna. Dessutom tycker de flesta att det är roligt att spela och att få lära sig ett instrument. Ingen av informanterna uppgav att de fått någon information om vad som står om ämnet i Läroplanen, det var inget de hade något minne av i alla fall. Många tyckte att det skulle varit bra att få reda på och att läraren kanske borde ha varit tydligare med att koppla det man gjorde i musikämnet till det som står i läroplanen.

Inre villkor

Samtliga elever anger att deras lektioner är en vanlig lektionstimme, 50 minuter, men flera av informanterna tycker att det borde finnas mer flexibilitet ibland.

”... man borde få mer tid att öva när det ska göras nåt framträdande, man borde kunna få gå ifrån andra lektioner och repa utan att de andra lärarna gnäller...” (Krille och Sebbe). I samtliga fall jobbar de oftast i helklass 20-25 elever vid varje tillfälle.

Många anser också att möbleringen i musiksalen kan skapa problem om det är möblerat som i ett traditionellt klassrum. ”... det blir lite krångligt när vi ska spela eftersom möblerna är i vägen...” (Ulrika). De andra berättar om sina musiksalar där det är fri möblering, med mest stolar och där de anpassar möbleringen efter de moment som är aktuella. I samtliga musiksalar består utrustningen av trumset, bas, några elgitarrer, ett antal akustiska gitarrer, några keyboards och pianon. Det finns inte klassuppsättningar av varje instrument, men det finns instrument så att alla kan spela samtidigt.

Eleverna i alla tre intervjuerna har tillgång till grupprum. Eftersom de bara har heltäckande utrustning i själva musiksalen så används grupprummen till att öva enskilda moment. Flera elever saknar fullt utrustade grupprum och de tror detta skulle kunna öka kvalitén ytterligare. ”...Det skulle ju vara coolt med flera grupprum med alla instrument, typ som flera olika replokaler, då kan ju flera grupper spela samtidigt...” (Samuel och William).

Många saknar också att få arbeta med digitala verktyg i musikämnet. I flera fall saknas egna elevdatorer och många elever berättar om hur de gör en del musik hemma med hjälp av olika dataprogram, men det är inget de får utveckla i musikämnet. ”...Jag håller på med en del musikprogram hemma själv och det skulle vara kul att få jobba med det i skolan också...” (Axel).

Lektionsinnehåll

Den del av lektionstiden som ägnas åt praktiskt musicerande varierar beroende på läraren, alla tycker dock att det är både roligt och meningsfullt när de får spela och sjunga på lektionerna. ”...Det är ju då man lär sig något...” tycker William.

På min uppmaning att utveckla sitt svar berättar han om hur han upplever de andra ämnena som ”...väldigt mycket papper och teori...” i musiken upplever han däremot hur han får lära sig genom det praktiska utövandet. Detta påtalas också som positivt av flera av de övriga informanterna.

I något fall har läraren visat att det finns en del gratisprogram på nätet där man kan göra musik och uppmanat eleverna att prova hemma själva, de har inte fått någon arbetsuppgift kopplat till det. Några berättar också om ett låtskrivartema där läraren hade med sig inspelningsutrustning och spelade in, det var intressant men de saknade att själva få prova tekniken.

Det varierar också en del vilka låtar och vilken typ av musik eleverna får jobba med. Några upplever att de bara får jobba med gamla låtar som de inte känner till och andra får aktivt vara med och välja vilka låtar de ska jobba med. Det som alla är överens om är att i de fall läraren tydliggör varför man jobbar med en speciell låt, gammal eller ny, så blir det mer meningsfullt. ”...vår lärare brukar förklara varför vi jobbar med en speciell låt och vad man kan lära sig ifrån den, då fattar man bättre...” (Krille, Sebbe och Jens). De flesta upplever också lärarens instruktioner som ganska tydliga när de ska lära sig en ny låt. Ofta skriver läraren upp ackord på papper eller på tavlan som han sedan går igenom på de olika instrumenten. Sedan brukar de spela låten några gånger med originalinspelningen i ljudanläggningen och så småningom provar de att spela helt själva. ”...vår lärare brukar också uppmuntra oss att hitta egna musikaliska lösningar...” (Samuel och William).

Många berättar om uppträdanden som blivit mindre lyckade, där de skämts och blivit mer eller mindre tvingade att göra saker de inte alls varit bekväma med.

”...Vi blev tvingade att vara med i musikteatern annars riskerade vi vårt betyg sa läraren...” (Maria, Cia och Anneli).

Några berättar också om hur de brukar få vara med och kompa på lucia och skolavslutningar, då de också får tillräcklig tid att öva med läraren så att det blir bra. ”...Vi brukar repa en hel dag innan tillsammans med vår lärare så att allt sitter, sedan brukar vi få vara med att rigga ljud och sådant också. Det är super nice...” (Samuel, William och Krille).

Ibland händer det också att de får besök av någon artist som spelar och berättar om sitt liv. Det sker inte ofta men det är något som många tycker är mycket intressant och vill ha mer av. ”...vi fick besök av Monica Törnell när jag gick på min förra skola. Hon sjöng en del av hennes låtar och berättade om sitt liv. Det var jätteintressant...” (Maria). För övrigt är det vanligt att de får besök av estetiskaprogrammet som brukar komma och uppträda för dem. De brukar också bli inbjudna till de teaterföreställningar och konserter som estetiprogrammet har varje år.

Positivt- negativt

Några elever menar att de tycker det är viktigt att läraren delar med sig av sina egna musikaliska erfarenheter och de tycker det är jätteintressant att höra om lärarens äventyr som turnerande musiker. ”...Vår lärare brukar berätta hur hans band turnerade och

ibland har han visat nån video från nån spelning...” (Axel och Jens). Artistbesök nämns också som intressant. Någon elev tycker också att det är bra när de får vara med att välja låtar, elevinflytande upplevs som viktigt. Anneli berättar om en lärare som var noga med att ta elevernas idéer på allvar. Samuel och William tycker det är superkul när det blir *bandfeeling* på lektionerna. När jag frågar vad de menar med det så säger de att *musiken blir på riktigt*. Samuel menar att det är ganska irriterande när man vill spela, med de som stör lektionerna, han tycker att läraren kunde vara lite strängare mot de som inte sköter sig. Axel tycker också att det är tråkigt att de på hans skola inte har egna datorer, eftersom han är intresserad av att göra musik med olika program, som han gör på fritiden, han tycker det är synd att de inte får hålla på med sådant på musiken. Några elever tycker att de får jobba med tråkiga låtar. ”... typ, låtar som vi aldrig hört, gamla och så där, och läraren förklarar inte varför heller...” (Anna, Lisa och Stina). Signe berättar om sin lärare som ofta kommer till lektionen och säger att han inte vet vad de ska hitta på, hon tycker det känns oproffsigt ”... han bryr sig inte känns det som...”. På en av skolorna fick de göra en musikvideo i sjuan och de berättar om hur de upplevde sig tvingade att vara med och allt blev bara jobbigt, dessutom brukar musikläraren visa denna video för alla nya sjuor och det upplevs inte alls som positivt. Ulrika berättar om en lärare som inte verkade gilla vare sig sitt jobb eller eleverna, hon berättar också att de ofta fick sitta med papper om musikhistoria som de inte förstod varför de skulle lära sig ”... en massa kompositörer, när de var född och när de dog och så...”. En elev berättar också om att han tyckte han var långt efter de andra när han kom till högstadiet eftersom de på den mellanstadieskola, en mindre byskola, han gick inte hade någon riktig musikundervisning ”... det brukade komma någon och öva lite sånger med oss ibland, till lucia och skolavslutning, så man kunde ju nästan inget när man började sjuan...”(William).

På min uppmaning att ge ett råd till sin musiklärare kommer många kloka tankar fram, jag väljer att citera några:

”... Var glad, gilla jobbet och eleverna annars byt jobb...”(Ulrika).

”... Ha en tydlig planering och en tanke med det vi gör...”(Signe).

”...Peka inte ut den som gör fel inför alla andra...”(Anna).

”... Håll ordning, eller släng ut de som stör...”(Samuel).

”...Var tydlig med varför vi spelar de låtar vi gör och om det är gamla låtar förklara varför...”(Axel).

Lärarens förhållande till sitt ämne upplevs lite olika. Ulrika är helt övertygad om att hennes lärare varken gillar sitt jobb eller sina elever. Samuel, William och Krille upplever motsatsen: ”...Vår lärare är kanon och vi har oftast superkul på lektionerna. Han är alltid glad och det smittar av sig på hela klassen...”. Moa, Nellie, Sofi, Maria ger samma bild av sin lärare: ”...Man kan se i ögonen på han att han tycker det är roligt på jobbet...”.

Axel sammanfattar det hela och får medhåll av flera andra i samma intervju: ”...Egentligen spelar det inte så stor roll om musikal och instrument är på topp, om läraren är bra så funkar det och är kul ändå...”.

5:2 Sammanfattning

Här följer en sammanfattning av svaren:

Kunskap

Musikundervisningen inspirerar i vissa fall till vidare fördjupning, flera ger exempel där man sökt sig vidare till kulturskolan och estetprogram på grund av att man blivit inspirerad i musikämnet. Ingen av informanterna hade dock fått information om vad Lgr 11 säger om musikämnet och dess innehåll, vilket de hade tyckt varit bra.

Inre villkor

Lektionstiden för samtliga är 50 minuter och i helklass, 20 -25 elever. De anser att det oftast fungerar bra och det beror också på hur musiksalen är möblerad. Bäst fungerar det om det är fri möblering i musiksalen, så att man kan anpassa efter det behov som är aktuellt. Sämst är det om det är möblerat som ett traditionellt klassrum med bänkar och stolar. I samtliga fall är utrustningen god, enligt eleverna, med de instrument som de upplever behövs till den aktuella undervisningen. Många har tillgång till ett grupprum, som oftast används för att öva in enskilda moment. Man har för det mesta bara heltäckande musikutrustning till ett rum, annars skulle man kunna ha flera ensemblespel igång samtidigt, vilket skulle vara bra anser många då man skulle kunna variera låtval utifrån vad eleverna gillar på ett mer medvetet sätt. De flesta anger att de inte fått jobbat något speciellt med digitala verktyg vilket de saknar. De uppger att anledningen till att de inte jobbat med det är att man saknar egna datorer.

Lektionsinnehåll

Andelen lektionstid som ägnas åt praktiskt musicerande skiljer sig åt beroende på läraren, det uppfattas dock som roligt och meningsfullt att få spela och sjunga mycket. Samtliga menar att om man har en relation till de låtar som används, eller att läraren tydliggör varför man jobbar med en viss låt så upplevs det som meningsfullt. I något fall har läraren visat ett musikprogram och uppmanat eleverna att prova själva hemma, men de har inte fått någon uppgift knuten till detta, ofta beroende på att egna elevdatorer saknas. Många berättar om framträdanden som de blivit tvingade att delta i, med hot om försämrade betyg om de inte deltar. De har upplevt att dessa framträdanden inte blivit bra och de har skämts över sig själva lång tid efteråt. Artistbesök och konsertbesök upplevs som intressanta och berikande, man tar del av musiklivet och det blir på riktigt.

Positivt- negativt

Positivt: Kombinationen av att läraren fångar elevernas intresse och delar med sig av sina egna erfarenheter upplevs som mycket positivt. Läraren har en bra relation med eleverna och påvisar hur musiken spelar roll i ett större sammanhang. Musiken ska vara på riktigt, så nära verkligheten som möjligt. Lärare som tar elevernas idéer på allvar och medvetet jobbar med elevinflytande och skapar *bandfeeling*. Artistbesök av verksamma artister upplevs också som positivt. En lärare som är glad, gillar jobbet och eleverna, har en tydlig planering eller idé om vad man håller på med och varför.

Negativt: Dålig ordning, inga datorer, tråkiga låtar som ingen hört eller har någon relation till och läraren belyser inte varför de ska jobba med de specifika låtarna. Läraren har ingen planering och ingen tydlig tanke med det han gör. En lärare som pekar ut elever som spelar fel inför de andra i klassrummet. Lärare som inte gillar sitt jobb, musikhistoria som upplevs utan relevans är andra saker som nämns. Bristfällig musikundervisning på mellanstadiet som inneburit kunskapsluckor i ämnet inför högstadiet är också en sak som nämns.

6 Diskussion, vidare forskning och reflektion

Detta kapitel innehåller diskussion, förslag på vidare forskning samt kritisk reflektion över arbetet.

6:1 Diskussion

Syftet med denna studie var att beskriva det som utifrån ett elevperspektiv fungerar och upplevs som meningsfullt i musikundervisningen i grundskolans senare år. Därför var frågeställningen att utifrån ett elevperspektiv undersöka följande:

Vilka faktorer spelar enligt några elever i åk 9 roll för att få en fungerande och meningsfull musikundervisning?

Under arbetets gång har frågeställningarna, svaren och samtalen i fokusgrupperna sammanfallit i fyra huvudkategorier (kunskap, inre villkor, lektionsinnehåll, positivt-negativt) utifrån vilka jag sorterat in svaren och min följande diskussion. Det har under arbetet också framkommit en hel del intressanta perspektiv, det mesta är sådant som är vedertagen kunskap och erfarenhet hos varje praktiserande lärare och en del är sådant som kan upplevas som nytt. Som exempel på vedertagen kunskap kan nämnas vikten av sammanhang och aktualitet i undervisningen. Man profilerar undervisningen så att den är aktuell och relevant, man försöker följa med i det som händer i tiden.

Musikutövandet i skolan är på riktigt inte bara avseende musikstil utan även avseende lärarens engagemang. Det finns dessutom en tydlig koppling mellan skolans musikundervisning och den musikvärld som ungdomarna befinner sig i (Selander, Lundgren, 2006 s. 150).

Jag hade själv en musiklektör på högskolan som hade en planering för 7-9 som han återanvände i många år. Detta gjorde att teoretiska uppgifter och prov var exakt desamma i många år. Kompisar som var några år äldre kunde berätta vilka uppgifter som skulle dyka upp under den termin som var aktuell. Detta var säkert bekvämt för musiklektören, men inte särskilt inspirerande och meningsfullt för oss elever. Nu var detta i en helt annan tid, men tyvärr upplever en del av eleverna i intervjuerna liknande fenomen.

Musikämnet i sig är komplext och man kan låta ämnet bidra med en mängd perspektiv till den övriga undervisningen i skolans övriga ämnen, på detta sätt ökar man känslan av

sammanhang och kan bidra till en positiv utveckling för både elev och skola (Sandberg, Lundgren, 2006 s. 36). Detta är också sådant som en del elever givit uttryck för i intervjuerna. Många saknar denna meningsfullhet och aktualitet och tappar därför intresset för ämnet (Bergman 2009). Det finns inga motsättningar mellan att undervisa enligt läroplanens centrala innehåll och en undervisning som eleverna upplever som aktuell (Lgr 11 s. 102 f). Dessutom finns en hel del forskning om vikten av meningsfullhet och sammanhang i undervisningen och de problem och möjligheter detta innebär i en skolmiljö där lärandet i sig har blivit målet för verksamheten och det man sysslar med upplevs av eleverna som irrelevant eller dekontextualiserat från det sammanhang man normalt befinner sig i (Säljö, 2000 s.155).

Många av informanterna lägger också stor vikt vid lärarens engagemang och intresse för både elever och ämnet. En del lyfter fram detta som den helt avgörande faktorn för en fungerande musikundervisning: - Om inte läraren brinner för sitt ämne spelar det ingen roll hur musikal och utrustningen är, det blir tråkigt i alla fall, som en av informanterna uttryckte det.

Frågorna har upplevts som relevanta och syfte och frågeställning har fått styra mina vägval genom intervjuer och analys av materialet. Här följer några synpunkter avseende de fyra huvudkategorier som resultatet är sorterat i.

Kunskap

Att musikundervisningen, liksom undervisningen i de övriga ämnena, kan leda och inspirera till ytterligare fördjupning, är viktigt att komma ihåg. Denna medvetenhet borde stimulera till att lyfta in verkligheten på ett ännu tydligare sätt i undervisningen, både avseende lektionsinnehåll och olika besök. Musikundervisningen bör tydligt knytas till elevernas verklighet och de låtar man jobbar med ska upplevas som både aktuella och relevanta, både avseende det praktiska musicerandet men även vad det gäller de teoretiska momenten (Bergman 2009). Det sammanfaller också med de uppfattningar om betydelse av sammanhang som kommit fram i mycket av den utbildningsvetenskapliga forskningen. Det vill säga, att det man lär sig i skolan är tydligt kopplat till övriga livet. Man profilerar undervisningen så att den är aktuell och relevant, man försöker följa med i det som händer i tiden (Selander,Lundgren, 2006 s. 150). Det är viktigt att komma ihåg att lägga undervisningen på en sådan nivå att detta blir möjligt. Det gäller att hitta en bra balans, både angående svårighetsgrad och innehåll. Detta är en balansgång som kan vara svår att lyckas med, men som bidrar till

meningsfullheten hos eleverna. Detta ställer ganska stora krav på lärarens förmåga. Läraren behöver, förutom en gedigen kunskap i sitt ämne, vara engagerad, konkret och ögonblicklig, flerdimensionell och samtidig, beredd att anpassa sig till ständiga förändringar, ha en förmåga att kunna skapa personliga relationer med eleverna (Imsen, 1997 s.419). Dessa förmågor hos läraren framhålls också av informanterna som viktiga. Det kan tyckas som att man som lärare behöver vara en slags supermänniska men tycker man om kontakten med eleverna och sitt jobb så är, enligt flera av informanterna, grundförutsättningarna på plats. Det upplevs också som viktigt av informanterna att kopplingen till Lgr 11 och det centrala innehållet tydliggörs.

Inre villkor.

Skolan har sin givna timplan med schemalagd tid för alla ämnen. Ibland kan dock detta hindra en bra utveckling. Det bör finnas utrymme för lite flexibilitet avseende detta, det kan dock vara svårt att lösa rent praktiskt. Eftersom man vanligtvis har musik endast 50 minuter i veckan per klass, så bör man som lärare anpassa och sätta upp rimliga och nåbara mål för eleverna, men även stimulera för att kunna nå längre för de som så önskar (Sandberg,Lundgren, 2006 s. 36). Detta kan också erbjudas inom ramen för elevens val där man medvetet kan arbeta med fördjupning av ämnet. Musiksalen bör också vara möblerad så att man kan vara väldigt flexibel och möblera efter de behov som finns. I denna undersökning har det också kommit fram att i de fall det finns gruppum, så är de ganska sparsamt utrustade. Det borde vara möjligt att utrusta dessa rum så att ensemblespel blir möjligt i fler än ett rum. Detta är också en sak som lyfts fram av skolinspektionen som menar att möjligheten att dela klassen i mindre ensemblegrupper är en kvalitetshöjare i undervisningen (Skolinspektionen, 2011 s.12). Detta nämns också som en viktig framgångsfaktor och förutsättning för en god utveckling av ämnet (Sandberg,Lundgren, 2006 s.51).

En välfungerande musikundervisning inom grundskolan blir en garant för ett fortsatt utvecklande av de estetiska läroprocesserna som i sin tur gagnar alla elever. Det kan också vara en intresseväckare hos elever som upptäcker sin egen musikalitet och utvecklar den vidare på fritiden eller inom kulturskolans ramar eller söker sig vidare till estetiska utbildningar.

Lektionsinnehåll

Lektionstiden som ägnas praktiskt musicerande varierar stort beroende på läraren, samtliga av informanterna tycker dock att det praktiska musicerandet är roligt. Det

borde vara självklart för läraren att ta vara på elevernas lust och intresse för musik och möta dem i deras eget musikintresse och lyfta in detta i undervisningen (Sandberg,Lundgren, 2006 s.52). Man bör också kunna ge eleverna reelt inflytande över en del av undervisningens innehåll till exempel angående låtval (Lgr 11, s 16). Det krävs dock lite lyhördhet och kunnighet hos läraren för att kunna göra detta. Lyckas man med detta så får man eleverna på ” sin sida ” och man behöver sällan jobba med att motivera varför man håller på med det man gör, eftersom de själva varit med och påverkat innehållet.

Det är också viktigt att man medvetet jobbar med att tänja de musikaliska gränserna och genom elevernas egna låtförslag dra ut trådarna både musikaliskt och historiskt. Ett exempel från min egen praktik var när vi jobbade med Forever Young av Alphaville och jämförde den med Kanon i D-dur av Johann Pachelbel.

Att musiken upplevs vara på riktigt, är viktigt för informanterna och denna åsikt bekräftas också hos Lundgren (2006) där det förs ett resonemang om vikten av att lyfta in den musik som är relevant för eleverna i undervisningen och de möjligheter detta medför till en positiv utveckling av ämnet (Sandberg,Lundgren, 2006 s 50).

Det verkar också finnas ett stort utvecklingsområde inom att jobba med digitala verktyg. Många berättar om sin fritid där de håller på med en del sådant, inspirerade av Skrillex, Avicci med flera. Detta borde kunna vara ett mycket givande område att jobba mer med än vad som tycks vara fallet. Det förutsätter naturligtvis att de tekniska förutsättningarna finns. Detta sammanfaller också med de slutsatser som kommit fram i skolinspektionens rapport där de belyser de brister som finns och de möjligheter som arbetet med digitala verktyg kan ge (Skolinspektionen, 2011 s.13).

Ett annat eftersatt område verkar vara vid olika framträdanden, dels upplever många att de inte erbjudits tillräckligt med övningstid dels så upplever de också att man slarvar med de tekniska förutsättningarna. Detta resulterar i framträdanden som eleverna skäms över lång tid efteråt. Detta blir kontraproduktivt och man riskerar att traumatisera eleverna inför dessa moment istället för att hjälpa dem att göra det så bra som möjligt. Om man lyckas med att göra framträdanden som blir bra och de medverkande eleverna blir stolta, så startar man en positiv spiral som stimulerar och bidrar till att utveckla ämnet.

Positivt- negativt

En lärare som är engagerad och delar med sig av sin erfarenhet och kunskap upplevs som mycket positivt, dessutom bör läraren vara angelägen om att ha en bra relation med eleverna, annars riskeras progressionen i ämnet och därmed elevernas lärande. Musiken ska vara på riktigt det vill säga ha relevans i elevernas vardag, detta kan också tydliggöras med artist och konsertbesök. Många av informanterna menar också att en lärare som gillar sitt jobb och visar det för eleverna och är passionerad är den bästa förutsättningen för en fungerande musikundervisning, eleverna kan acceptera att inte utrustning och sådant är på topp, om läraren brinner för sitt ämne så fungerar det ändå. Motsatsen verkar också vara aktuell, i de fall då läraren är ointresserad och inte bryr sig om elevernas idéer så tappar ämnet sin aktualitet och då spelar det ingen roll att man har en nyrustad musiksals med all utrustning i toppskick. Engagemanget och intresset hos läraren för ämnet är viktiga egenskaper som kan vara helt avgörande för hur ämnet upplevs (Imsen, 1997 s.418).

6:2 Vidare forskning

I detta arbete har jag snuddat vid några områden som det finns anledning att gå vidare med och undersöka närmare. Här presenteras fem områden:

Flera av informanterna har påtalat det intressanta i mötet med verksamma artister. Det skulle vara ytterst intressant att titta närmare på hur en musikundervisning skulle kunna utformas för grundskolan där man aktivt samarbetar med artister och kulturarbetare och lyfter in deras kompetenser i arbetet med eleverna.

En annan intressant aspekt skulle vara att göra en liknande undersökning som den jag gjort, men där man intervjuar elevgrupper som går i en grundskola med tydlig musikprofil. Man skulle kanske få en del intressanta perspektiv från dessa elever också som skulle vara användbara i övriga skolan.

Det skulle också vara mycket intressant att se hur musikämnet upplevs på en skola som arbetar mycket med digitala verktyg och it i sin undervisning. Detta har flera av informanterna angett som en brist och något de saknar.

Ytterligare en infallsvinkel på vidare forskning skulle kunna vara att intervjua elever på musikestetiskutbildningar om deras erfarenheter av musikundervisningen i

grundskolan och om deras erfarenheter därifrån spelat någon roll i deras val av utbildning.

Det skulle också vara intressant att jämföra elevernas upplevelse i min undersökning med deras lärares uppfattning om sin egen undervisning, samt också fundera över hur stor roll lärarens utbildning och erfarenhet spelar och om det finns något tydligt samband mellan lärarens kompetens och elevernas upplevelse.

6:3 Kritisk reflektion

I arbetet med uppsatsen blev jag positivt överraskad av den respons jag fick av mina respondenter, samt av hur bra metoden med fokusgrupper fungerade. Det blev intressanta och både roliga och givande intervjuer. Det är en metod jag kan rekommendera.

Den kritik jag kan framföra mot mitt arbete är att jag borde ha träffat en del av respondenterna någon gång ytterligare för att gå lite längre med en del frågeställningar. Fokusgruppsintervjuerna borde ha kompletterats med några djupare intervjuer med några enskilda elever. Detta blev synligt när jag påbörjade analyseringen av undersökningen, det hade kunnat medföra ett bredare perspektiv och bidragit med ytterligare infallsvinklar, speciellt i de fall då några elever berättade om känsliga och nästan traumatiserande upplevelser på musiklektionerna. De ville, av förklarliga skäl, inte fördjupa sig i det inför sina kamrater i fokusgruppen. Men det hade varit bra att ha med även dessa upplevelser ännu tydligare i min forskning.

Med tanke på det förtroende jag upplevde från de olika musiklärarna som bistod mig för att kunna genomföra detta så hade det också varit intressant med ett avsnitt där även de fått kommentera slutsatserna från min undersökning. Det hade också breddat perspektiven.

7. Slutord

Arbetet med denna uppsats har varit mycket intressant och givande, jag har upplevt ett gott samarbete och stort intresse från informanterna och jag upplever att mina frågeställningar varit relevanta för eleverna jag pratat med. De har delat med sig av sina erfarenheter och många kloka ord har sagts som förhoppningsvis kan vara till nytta både för mig och andra.

Några tankar från mina informanter har fastnat lite extra för mig avseende den vikt de lägger vid lärarens roll. Det är lätt att fastna i resonemang om hårda fakta till exempel lokaler, utrustning och så vidare, därför är det både befriande och uppfordrande att de lägger större vikt vid andra aspekter.

Som både Ulrika och Axel säger med avseende på lärarens betydelse:

Var glad, gilla jobbet och eleverna annars byt jobb. Egentligen spelar det inte så stor roll om musikal och instrument är på topp, om läraren är bra och brinner för ämnet, så funkar det och är kul ändå.

Detta är tankar jag kommer att bära med mig i min framtida gärning och kanske är också deras ord ett av svaren på denna undersöknings frågeställning.

8. Litteratur

Backman Bister, Anna (2014). *Spelets regler en studie av ensembleundervisning i klass*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet, 2014: Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-107884> (Sökdatum 20150315)

Bergman, Åsa (2009). *Växa upp med musik: ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2009

Bormann, Ernest Gordon. (1972). *Fantasy and rhetorical vision: The rhetorical criticism of Social reality*. *Quartely Journal of Speech*, 68, 396-407.

Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning [Elektronisk resurs]. (2002). Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/etikreglerhs.pdf (Sökdatum 20150315)

Hargreaves David J, Marshall Nigel A, North Adrian C. Music education in the twenty-first century: a psychological perspective. *British journal of music education* [Elektronisk resurs]. (1999-). Cambridge: Cambridge University Press (Sökdatum 20150315)

Hylander, Ingrid (1998; rev. 2001) *Fokusgrupper som kvalitativ datainsamlingsmetod* . Fog-rapport nummer 42 1998; rev. 2001 Institutionen för Beteendevetenskap Linköpings universitet Forum för organisations och gruppforskning.

Imsen, Gunn (1999). *Lärarens värld: introduktion till allmän didaktik*. Lund: Studentlitteratur

Kreuger, Richard A. (1994). *Focus groups: A practical guide for applied research* (2nd ed). Thousands Oaks: Sage.

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. (2011). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575> (Sökdatum 20150315)

Morgan, David L. (1997). *Focus groups as qualitative research*. *Qualitative Research Methods Series*, 16. 2. ed. Thousands Oaks: Sage.

Sandberg Ralf, Selander Staffan (2006). *Uttryck, intryck, avtryck: lärande, estetiska uttrycksformer och forskning*. Lundgren, Ulf P. (red.) Stockholm: Vetenskapsrådet Tillgänglig på Internet: http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/Rapport%204.2006.pdf (Sökdatum 20150315)

Skolinspektionens rapport 2011:5 (2011) *Musik i grundskolan- är du med på noterna rektorn?* Stockholm: Skolinspektionen.

Stensmo, Christer (2000) *Ledarstilar i klassrummet*, Lund: Studentlitteratur

Strandberg, Tommy (2007). *Varde ljud!: om skapande i skolans musikundervisning efter 1945*. Umeå: Univ. Tillgänglig på Internet:
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-1426> (Sökdatum 20150315)

Stålhammar, Börje (2003) *Music Teaching and Young People's Own Musical Experience, Music Education Research*, Basingstoke, England: Carfax Pub., Taylor & Francis.

Säljö, Roger. (2000). *Lärande I praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Wallén, Göran (1996) *Vetenskapsteori och forskningsmetodik*, Lund: Studentlitteratur

9. Bilagor

9:1 Utdrag ur Lgr 11:

Övergripande syfte

Genom undervisningen i ämnet musik ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- spela och sjunga i olika musikaliska former och genrer,
- skapa musik samt gestalta och kommunicera egna musikaliska tankar och idéer, och
- analysera och samtala om musikens uttryck i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang.

Centralt innehåll för 7-9

- 1.Sång, melodispel och ackompanjemang i ensembleform med genretypiska musikaliska uttryck.
- 2.Gehörsmusicerande efter musikaliska mönster i olika genrer.
- 3.Rytmsk och melodisk improvisation till trumkomp, ackordföljder eller melodislingor med röst och instrument.
- 4.Musikskapande i olika genrer, till exempel visor, ljudkompositioner och låtar.
- 5.Musikalisk gestaltning där olika uttrycksformer kombineras.
- 6.Röstvård, hörselvård och orsaker till att musiklyssnande och musicerande kan bidra till hörselskador samt hur hörselskador kan förebyggas.
- 7.Hur rösten kan varieras i flerstämmiga, vokala uttryck i olika genrer.
- 8.Ackord- och melodiinstrument, bas och slagverk för spel i olika ton- och taktarter.
- 9.Rytm, klang och dynamik, tonhöjd, tempo, perioder, taktarter, vers, refräng och ackord som byggstenar för att musicera och komponera musik i olika genrer och med varierande instrumentation.
- 10.Musiksymboler och notsystem, noter, tabulatur, ackordbeteckningar och grafisk notation.
- 11.Digitala verktyg för musikskapande, inspelning och bearbetning.
- 12.Ljudets och musikens fysiska, tanke- och känslomässiga påverkan på människan. Musikens funktion för att markera identitet och grupp tillhörighet i olika kulturer, med fokus på etnicitet och kön.
- 13.Hur musik används i olika medier, till exempel i film och datorspel.
- 14.Instrument och deras funktion i olika genrer och sammanhang, till exempel i en symfoniorkester eller i ett rockband.
- 15.Konstmusik, folkmusik och populärmusik från olika epoker. Framväxten av olika genrer samt betydelsefulla tonsättare, låtskrivare och musikaliska verk.

9:2 Tillstånd från vårdnadshavare

Hej.

Mitt namn är Rune Bertilsson och jag håller på med en C-uppsats som ingår i min utbildning till musiklärare.

I arbetet med uppsatsen kommer jag att intervjua några elever som går i 9:an och jag kommer att träffa grupper av 3-4 elever vid varje tillfälle. Jag kommer att träffa elevgrupper från 3 olika grundskolor och ställa lite frågor om hur de upplever musiklektionerna, deras upplevelser kommer jag sedan att belysa i min uppsats och jämföra med de intentioner som finns i läroplanen om hur musikämnet bör utformas. Eleverna kommer naturligtvis att försäkras anonymitet och inget av det som sägs kommer att kunna härledas till vare sig skola eller personer. Allt i enlighet med de råd som Vetenskapsrådet har fastställt.

Jag vill att du/ni som vårdnadshavare är medveten om detta och jag vill också att ni ger ert tillstånd att ert barn medverkar i detta.

Om ni har frågor rörande detta så hör gärna av er till mej på telefon : 070-6820282

Mvh. Rune Bertilsson

✂.....

ja, mitt barn har tillåtelse att vara med

nej, jag vill inte att mitt barn deltar.

Namn:.....

9:3 Intervjufrågor

Syftet med denna studie är att beskriva det som utifrån ett elevperspektiv fungerar och upplevs som meningsfullt avseende musikundervisningen i grundskolans senare år.

Frågeställningen är att utifrån ett elevperspektiv undersöka följande:

Vilka faktorer spelar enligt några elever i åk 9 roll för att få en fungerande och meningsfull musikundervisning?

Nedanstående frågeställningar är strukturerade utifrån Kreuger, R. A. (1994). *Focus groups: A practical guide for applied research*, där författaren menar att man med fördel kan dela upp frågorna under ett antal rubriker.

Jag har utgått från dessa frågor i mina fokusgruppsintervjuer.

Öppningsfrågor, som rör gruppens gemensamma egenskap

Hur länge har du gått på denna skola?

Är det någon av er som spelar något instrument på fritiden eller i musikskolan eller liknande?

Introduktionsfrågor som rör huvudfrågan men inte är direkt relaterad till det forskaren vill ha svar på.

Gillar du musikämnet?

Vilka är dina erfarenheter från musikundervisningen före högstadiet?

Övergångsfrågor som introducerar nyckelfrågor.

Vilken typ av musik föredrar du om du får välja själv?

Vad är musik, enligt din egen uppfattning?

Nyckelfrågor.

1. Upplever du att du får lära dej nåt du inte redan visste/ kunde på musik lektionerna?
2. Vilken information har ni fått om vad som står i Lgr 11 om musikämnet och vad man ska ägna mycket tid åt?
3. Hur långa brukar era musiklektioner vara?
4. Hur många är ni i gruppen vid varje tillfälle? synpunkter?
5. Vilka instrument har ni tillgång till i musiksalen?
6. Har ni tillgång till övningsrum?
7. Hur mycket av lektionstiden får ni ägna er åt praktiskt musicerande?
8. Har ni jobbat med digitala verktyg?
9. Vilka låtar brukar ni få jobba med?
10. Vilken typ av instruktioner brukar ni få av er lärare när ni ska öva på en låt?
11. Brukar du/ni få tillfälle att uppträda? Hur upplever du detta?
12. Brukar ni få besök av nån artist/musiker/band någon gång som spelar för er eller berättar om sina erfarenheter?
13. Vad är bra på musiklektionerna?
14. Vad är mindre bra?
15. Om du skulle ge ett råd till din musiklektör under högstadiet, vad skulle du säga?
16. Hur upplever du/ni er lärare i förhållande till ämnet?

Avslutningsfrågor, resuméfråga och slutfråga ”har vi missat något?”

Är det något du/ni vill tillägga och som ni tycker är viktigt?

